

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

INFORMACIJA

**o kretanju makroekonomskih pokazatelja
za januar/siječanj - decembar/prosinac 2018. godine**

Sarajevo, februar/veljača 2019. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Realni sektor.....	5
<i>Kretanje industrijske proizvodnje</i>	5
<i>Maloprodaja.....</i>	6
<i>Transport.....</i>	7
<i>Tržište rada.....</i>	7
2. Javne finansije.....	9
<i>Indirektni porezi u BiH.....</i>	9
<i>Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH.....</i>	11
3. Cijene, monetarni i finansijski sektor.....	12
<i>Cijene.....</i>	12
<i>Monetarni sektor.....</i>	14
<i>Bankarski sektor.....</i>	15
<i>Berze u BiH.....</i>	17
4. Vanjski sektor.....	19
<i>Vanjskotrgovinska razmjena.....</i>	19
5. Strane direktne investicije.....	22

Uvod

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 79. sjednici održanoj 05.03.2009. godine razmotrilo i usvojilo Prijedlog mjera iz nadležnosti Vijeća ministara BiH za ublažavanje uticaja globalne ekonomske krize na privredu BiH. Direkcija za ekonomsko planiranje je zadužena da u vezi sa navedenim prati kretanje makroekonomskih pokazatelja i da izvještaj o kretanju mjesečno dostavlja Vijeću ministara.

Direkcija je zadužena da „Informaciju“ dostavlja mjesečno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u svrhu praćenja uticaja svjetske ekonomske krize na ekonomiju BiH.

„Informacija“ obuhvata kretanje glavnih makroekonomskih pokazatelja u BiH za navedeni period. Detaljna pojašnjenja svih oblasti koje su obuhvaćene u ovom dokumentu se mogu naći u Ekonomskim trendovima BiH koje publikuje Direkcija, kvartalno - četiri puta godišnje, te redovno dostavlja Vijeću ministara i Parlamentu BiH.

* * *

Povoljna ekonomska kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju i jačanje domaće tražnje u 2018. godini omogućili su nastavak ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u odnosu prethodnu godinu. Na bazi trenutno raspoloživih podataka iz nacionalnih računa (dostupni su bili podaci za 3 kvartala 2018. godine)¹ i kratkoročnih statističkih pokazatelja može se procijeniti da je Bosna i Hercegovina u 2018. godini ostvarila ekonomski rast od oko 3% što je na nivou prošlogodišnje stope rasta i u rangu ekonomskog rasta koji je ostvaren u zemaljama Zapadnog Balkana.

Ako se pažljivije posmatra struktura ekonomskog rasta u BiH za prvih 9 mjeseci vidljivo je da je rast BDP-a u BiH bio prilično izbalansiran po kvartalima (K1:3,6%, K2:3,6% i K3:3,0%), a isti je ostvaren zahvaljujući povećanjima u okviru svih kategorija BDP-a.² Tako je najznačajniji doprinos ekonomskom rastu ostvaren u okviru privatne potrošnje koja je tokom posmatranog perioda uvećana za 1,7%. Pored privatne potrošnje, tokom posmatranog perioda došlo je i do povećanja državne potrošnje od preko 2,6% što je u konačnici rezultiralo devetomjesečnim povećanjem ukupne finalne potrošnje od 1,9% u odnosu na isti period prethodne godine. Obzirom na visoku zastupljenost ove kategorije u strukturi BDP-a može se konstatovati da je ista bila ključni generator ostvarenog ekonomskog rasta u prvih 9 mjeseci 2018. godine u odnosu na isti period prethodne godine. Pored finalne potrošnje, pozitivan doprinos ekonomskom rastu ostvaren je i u domenu investicija u okviru kojih je registrirano povećanje od 11,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

Relativno povoljne ekonomske prilike u međunarodnom ekonomskom okruženju koje su se manifestovale kroz nastavak trenda ekonomskog rasta u zemljama EU i regiona u kombinaciji sa efektom povećanja svjetskih cijena pojedinih proizvoda imali su pozitivne implikacije na bh. vanjskotrgovinsku razmjenu sa svijetom. Tako je u BiH u 2018. godini nastavljen trend rasta vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom koji je istini za volju djelimično usporen u drugoj polovini 2018. godine. Prema preliminarnim podacima BHAS-a (iz nacionalnih računa) za prvih 9 mjeseci 2018. godine ukupni bh. izvoz (robe + usluge) uvećan je za 6,1%, dok je istovremeno usljed jačanja domaće tražnje (povećanje potrošnje i investicija) registrirani rast uvoza (robe+usluge) iznosio 5,7% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se ima u vidu struktura bh. vanjskotrgovinske razmjene u kojoj je uvozna osnovica znatno viša, ovo ujednačavanje stopa izvoza i uvoza bi moglo značiti da je došlo do

¹ U vrijeme pripreme ovog izvještaja podaci iz nacionalnih računa za 4. kvartal nisu bili dostupni.

² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci“, 03.01.2019. godine

povećanja vanjskotrgovinskog deficita odnosno da je doprinos vanjske trgovine u ekonomskom rastu bio znatno skromniji.

S druge strane, trenutno raspoloživi kratkoročni indikatori za 2018. godinu ukazuju na to da je trend rasta ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji nastavljen, ali u nešto slabijem intenzitetu u odnosu na prvu polovinu 2018. godine. Ovo usporevanje ekonomske aktivnosti u zemlji po svemu sudeći djelimično je posljedica usporevanja ekonomske aktivnosti u vanjskom okruženju odnosno u zemljama EU. Naime, u trećem kvartalu 2018. godine u zemljama EU došlo je do usporevanja ekonomskog rasta za oko 0,4 p.p u odnosu na prvu polovinu tekuće godine.³

Što se tiče BiH, tokom 2018. godine usljed povećanja u proizvodnji električne energije došlo do povećanja fizičkog obima ukupne industrijske proizvodnje od 1,6%. Međutim, vrijedi istaći da je u posljednjih nekoliko mjeseci primjetno slabljenje u okviru izvozno orijentirane prerađivačke industrije koja je na kraju posmatranog perioda zabilježila negativnu stopu rasta od 1,1%. Ovo slabljenje u okviru prerađivačke industrije djelimično se odrazilo i na kretanje vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom gdje je u drugoj polovini godine došlo do usporevanja trenda rasta. Međutim, BiH je ipak na kraju 2018. godine prema podacima BHAS-a zabilježila povećanje robne razmjene koje je iznosilo 6,8%, dok su izvoz i uvoz roba povećani za 7,6% odnosno 6,0% što je dovelo do povećanja robnog deficita od 4,1% u nominalnom smislu. Međutim, vrijedi istaći da su realna povećanja ovih vanjskotrgovinskih pokazatelja bila nešto skromnija usljed povećanja izvoznih i uvoznih cijena u 2018. godini.⁴

Pored ovih pokazatelja o proizvodnji i vanjskotrgovinskoj razmjeni, tokom posmatranog perioda nastavljen je kakav takav trend u povećanju broja zaposlenih i penzionera te njihovih primanja u realnom smislu. Ovome se može dodati realni rasta prometa u maloprodaji od 7,5%, povećanje kreditnih plasmana stanovništvu od oko 7% i blagi rast neto priliva iz inostranstva od 3,3% (na bazi 3 kvartala) što na neki način ukazuje na nastavak trenda rasta potrošnje odnosno ukupne ekonomske aktivnosti u BiH.

Trenutno raspoloživi pokazatelji iz domena javnih finansija za 2018. godinu također ukazuju na nastavak trenda rasta ekonomske aktivnosti u BiH. Ovo se podjednako odnosi na povećanje javnih prihoda od direktnih i indirektnih poreza. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima u periodu januar-decembar 2018. godine u Bosni i Hercegovini je registrirano povećanje prihoda direktnih poreza od 11,9%, dok su neto prihodi od indirektnih poreza uvećani za 8,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Kada su u pitanju prihodi od indirektnih poreza posebno vrijedi istaći da je nakon stagnacije u prikupljanju neto PDV prihoda u K3 2018 od 0,5%, u K4 2018. godine ponovo registriran snažan rast od 13,4% u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

³ Eurostat, realni rast BDP-a u EU28 u 2018. godini po kvartalima: K1: 2,3%, K2: 2,2% i K3:1,8%.

⁴ Prema podacima BHAS-a u periodu januar-septembar 2018. godine došlo je do povećanja indeksa izvoznih cijena za 4,9%, dok je indeks uvoznih cijena uvećan za 3,6% u odnosu na isti period prethodne godine.

1. Realni sektor

Kretanje industrijske proizvodnje

Prema raspoloživim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine za 2018. godinu u Bosni i Hercegovini je registriran rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 1,6% u odnosu na isti period prethodne godine koji je istovremeno bio praćen i povećanjem broja zaposlenih u okviru iste.⁵ S druge strane, posmatrano po kvartalima registrirane stope fizičkog obima industrijske proizvodnje u odnosu na isti kvartal prethodne godine su iznosile: K1:5,1%, K2:1,5%, K3:0,8% i K4: -0,5%. Na osnovu ovih pokazatelja se može zaključiti da je u drugoj polovini 2018. godine došlo do slabljenja industrijske proizvodnje u BiH usljed stagnacije u okviru bh. prerađivačke industrije koja je na kraju godine zabilježila negativnu stopu rasta. S druge strane, ako se pažljivije posmatra kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje u 2018. godini može se zaključiti da je trend rasta iz prethodne godine nastavljen ali i da je registrirana stopa rasta prepolovljena u odnosu na prošlogodišnju kada je registriran rast od 3,1%.

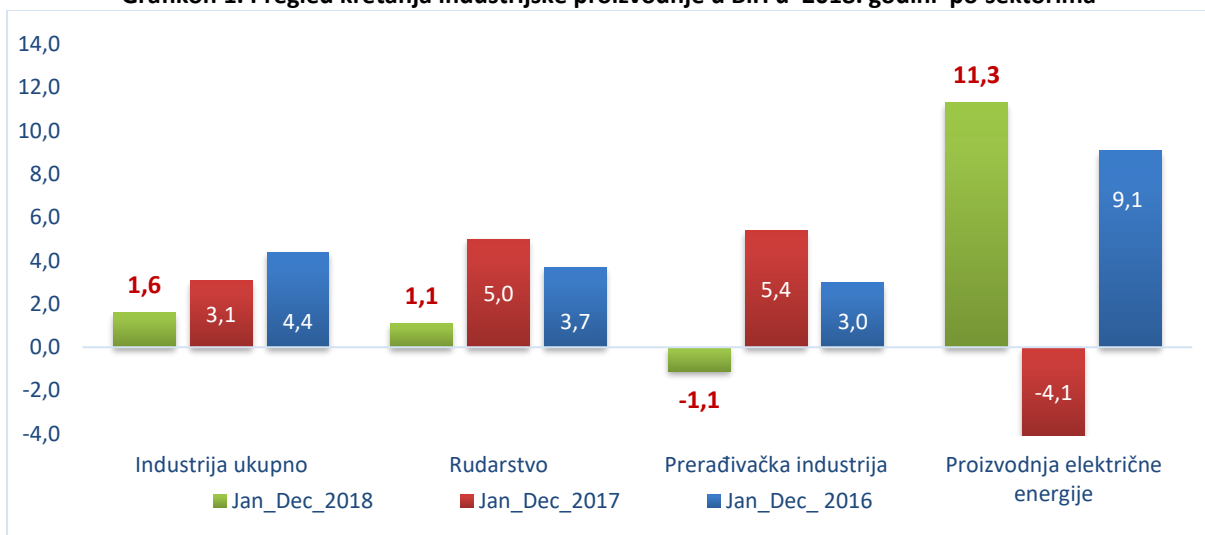
Sektorskim uvidom u strukturu ostvarenog rasta industrijske proizvodnje u 2018. godini može se zaključiti da je najznačajnije povećanje a samim time i doprinos rastu zabilježen u okviru proizvodnje električne energije u BiH. Tako je prema raspoloživim podacima BHAS-a za 2018. godinu u BiH registrirano povećanje ukupne proizvodnje električne energije od 11,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo povećanje u proizvodnji električne energije rezultat je povećanja proizvodnje u okviru hidroelektrana koja je skoro udvostručena, dok je nivo proizvodnje u termoelektranama bio u rangu prošlogodišnjeg. Sektor rudarstva u Bosni i Hercegovini tokom posmatranog perioda također je zabilježio povećanje proizvodnje koje je bilo prilično skromno i iznosilo je 1,1% u odnosu na prethodnu godinu.

S druge strane, slabljenje prerađivačke industrije u 2018. godini predstavljalo je ključni razlog prepolovljenog rasta fizičkog obima ukupne industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini. Naime, prema raspoloživim podacima BHAS-a za 2018. godinu u BiH zabilježen je pad proizvodnje u okviru prerađivačke industrije od 1,1% u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po kvartalima proizvodnja u prerađivačkoj industriji se kretala: K1:2,8%, K2: -2,6%, K3: -1,7% i K4: -2,5% u odnosu na referentne periode iz prethodne godine.

Posmatrano po granama prerađivačke industrije najznačajnije stope smanjenja proizvodnje koje su dovele do stagnacije ukupne prerađivačke industrije u BiH registrirane su u okviru: prerade duhana 35%, tekstila 17,4%, naftnih derivata i koksa 12,2%, drvoprerade (osim namještaja) 10,3%, hemijske industrije 6,0%, gotovih metalnih proizvoda 6,4%, te prehrambene i kožarske industrije od 2,3% odnosno 2,6%. Pobjrojane industrijske grane su tokom prethodnih godine predstavljale važan oslonac ukupne industrijske proizvodnje u BiH a karakteriše ih i vrlo visok stepen izvozne orijentacije. U istom vremenskom periodu u okviru većine ostalih grana prerađivačke industrije zabilježena su povećanja proizvodnje, međutim ova povećanja nisu bila dovoljna kako bi se iskompenzirale negativne stope rasta u okviru prethodno navedenih industrijskih grana. Grafički prikaz kretanja fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH po sektorima za 2018. godinu prikazan je na grafikonu ispod:

⁵Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2018. godine-prethodni podaci“, 25.01.2019. godine.

Grafikon 1. Pregled kretanja industrijske proizvodnje u BiH u 2018. godini po sektorima

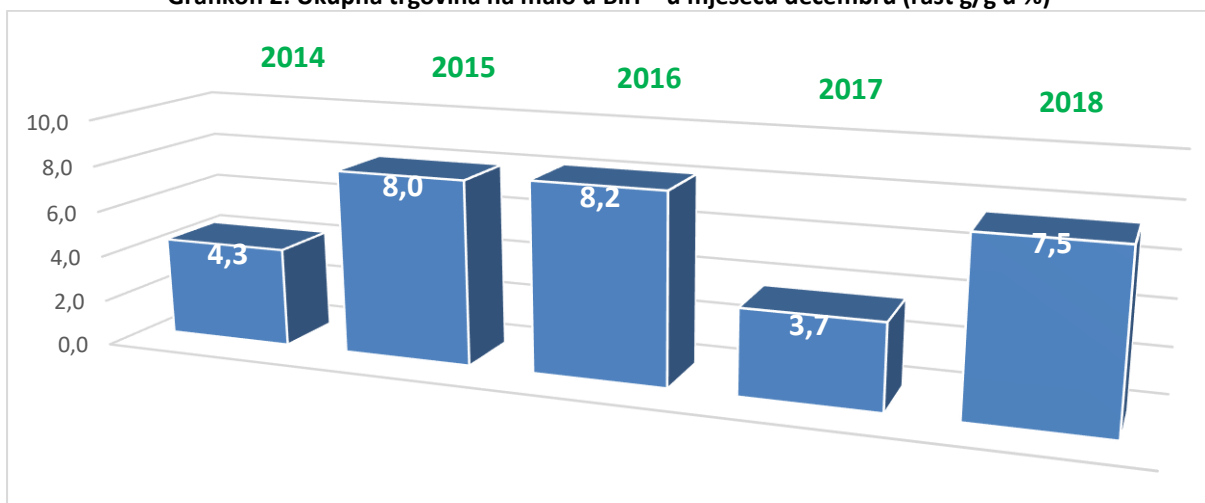
Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Maloprodaja

Prema podacima za posljednji mjesec 2018. godine ukupna trgovina na malo je ostvarila realni rast prometa od 7,5% (XII 2018/XII 2017)⁶. U trgovini motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicama ostvaren je rast od 6,3%, dok je ostala trgovina na malo u s.p. u mjesecu decembru 2018. godine porasla za 7,9%.

Promet u trgovini na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u s.p.⁷ ostvario je pad od 5,1% dok je u isto vrijeme promet u trgovinama na malo hranom, pićem i duhanskim proizvodima u n.p.⁸ ostvario rast od 11,1%. U većini kategorija trgovine na malo u specijaliziranim prodavnicama je ostvaren rast sa izuzetkom trgovine na malo na štandovima i tržnicama gdje je zabilježeno smanjenje prometa od 57,1% i trgovine na malo izvan prodavnica, štandova i tržnica gdje je smanjene iznosilo 7,5%. U trgovini na malo informacijsko komunikacijskom opremom u s.p. ostvaren je porast od 32,1%, trgovini na malo ostalom opremom za domaćinstvo u s.p. rast od 5,4%, trgovini na malo proizvodima za kulturu i rekreaciju u s.p. rast od 44,7%, trgovini na malo ostalom robom u s.p. rast od 13,4%.

Grafikon 2: Ukupna trgovina na malo u BiH – u mjesecu decembru (rast g/g u %)

Izvor: BHAS

⁶ Izvor podataka: BHAS

⁷ specijalizirane prodavnice

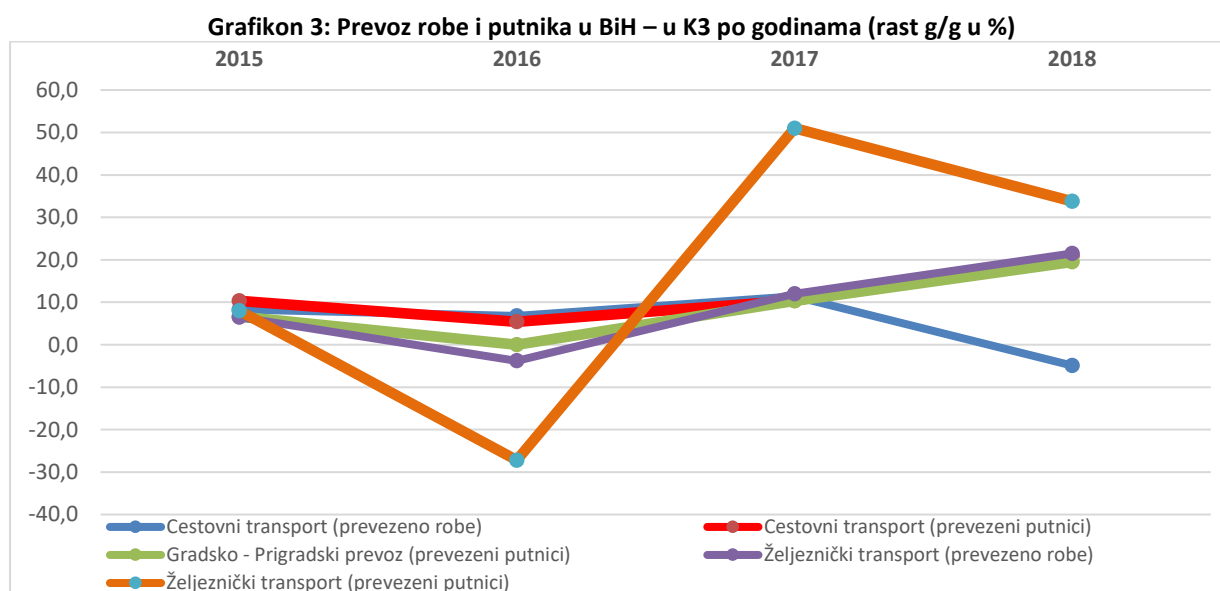
⁸ nespecijalizirane prodavnice

Kod trgovine opremom za domaćinstvo promet u trgovini na malo namještajem, opremom za rasvjetu i električnim aparatima za domaćinstvo u s.p. ostvario je rast od 15%, dok je istovremeno promet tekstilom, odjećom, obućom i proizvodima od kože u s.p. je realno, u posmatranom periodu, porastao za 21,7% .

Rast prometa je zabilježen i kod trgovine na malo sportskom opremom, igrama i igračkama u s.p. od 58,6%, trgovine knjigama, novinama, muzičkim i videozapisima u s.p. od 29% te kod prometa u apotekama, trgovini na malo medicinskim i kozmetičkim preparatima u s.p. od 7,1% (XII 2018/XII 2017).

Transport

Prema zvaničnim podacima za treći kvartal 2018. godine došlo je do smanjenja cestovnog prevoza roba od 4,9% u odnosu na isti period prošle godine. U isto vrijeme broj prevezenih putnika u cestovnom prevozu je zabilježio porast od 25,9%, dok je prevoz putnika u gradsko-prigradskom prevozu smanjen za 1,5%. Kada se posmatra promet roba i putnika u željezničkom saobraćaju zabilježen je porast od 2% kod opsega prevezene robe uz istovremeno povećanje prevezenih putnika od 12,3%. Kod avio saobraćaja je također došlo do porasta broja prevezenih putnika za 6,3% u odnosu na isti period prošle godine.

Kod prometa transporta i skladištenja u BiH je zabilježen nominalni rast od 3,9% (K3 2018/K3 2017). Djelatnosti u okviru prometa i skladištenja koje su zabilježile pozitivne stope nominalnog rasta bile su oblasti poštanskih i kurirskih djelatnosti gdje je ostvaren rast od 4% te oblast kopnenog prevoza i cjevovodnog transporta sa ostvarenim rastom od 5,8%. Izuzetak je područje skladištenja i pomoćnih djelatnosti u prevozu gdje je zabilježena negativna stopa rasta od 3,4%.

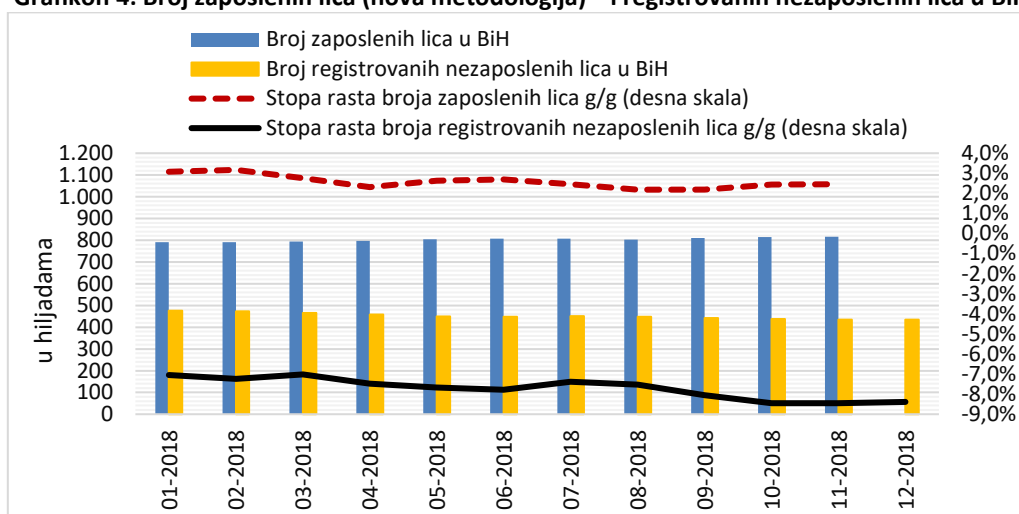
Tržište rada

Broj zaposlenih lica u BiH se nastavio uvećavati u novembru 2018. godine. Podaci o broju zaposlenih lica u BiH za decembar 2018. godine nisu bili na raspolaganju u periodu pripreme Informacije pa se podaci u tekstu odnose na novembar. Broj zaposlenih lica u BiH u novembru 2018. godine veći je za 2,4% u odnosu na novembar 2017. godine i iznosi 816,5 hiljada.

Iako je broj zaposlenih lica u posmatranom poređenju uvećan u gotovo svim djelatnostima, kao i perthodnih mjeseci najznačajnije uvećanje broja zaposlenih lica bilo je u djelatnosti industrije i trgovine. U djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala broj zaposlenih lica je uvećan za 4,3% g/g, a u prerađivačkoj industriji 3,8% g/g. Iako su u posmatranom periodu u pojedinim djelatnostima registrovane veće stope rasta broja zaposlenih lica u odnosu na trgovinu i industriju, njihov doprinos bio je znatno manji zbog manjeg broja zaposlenih lica u ovim djelatnostima (u oblasti industrije i trgovine je zaposlen najveći broj lica u BiH).

U decembru 2018. godine broj registrovanih nezaposlenih lica u BiH iznosio je 435,3 hiljada i smanjen je za 8,4% u odnosu na isti mjesec 2017. godine. Stopa registrovane nezaposlenosti za novembar 2018. godine iznosila je 34,8%.⁹ Anketna stopa nezaposlenosti u BiH za 2018. godinu iznosi 18,4%.¹⁰

Grafikon 4: Broj zaposlenih lica (nova metodologija)¹¹ i registrovanih nezaposlenih lica u BiH

Izvor: BHAS, entitetski zavodi za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje BD, DEP kalkulacije

U decembru 2018. godine nastavljen je rast prosječne neto plate u BiH koja je iznosila 906 KM i nominalno veća je za 5,1% u odnosu na decembar 2017. godine. Prosječna neto plata u 2018. godini

⁹ Stopa registrovane nezaposlenosti se odnosi na novembar 2018. godine jer podaci o broju zaposlenih lica za decembar nisu objavljeni u periodu izrade Informacije.

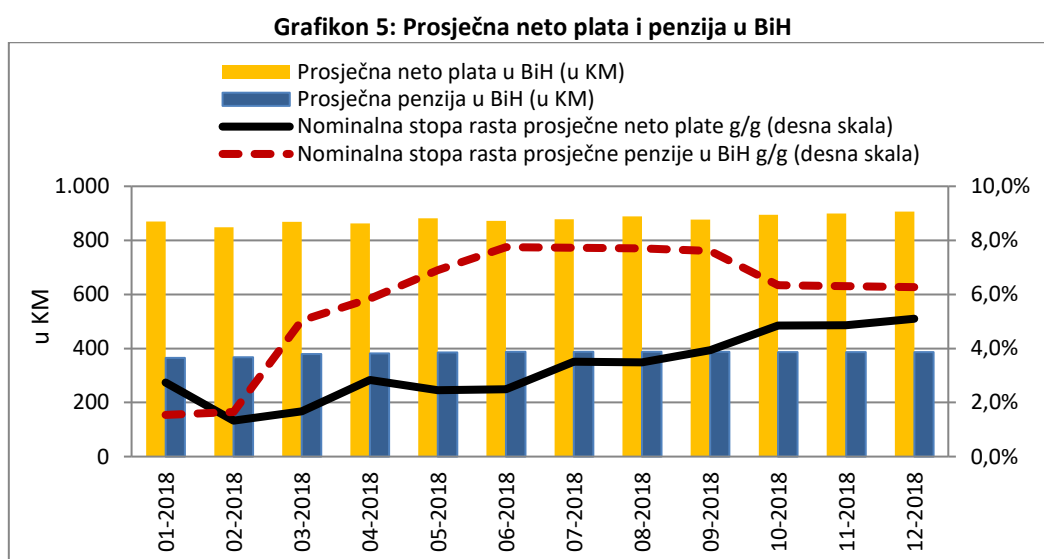
¹⁰ Anкета o radnoj snazi u BiH se sprovodi jednom godišnje.

¹¹ Broj zaposlenih lica je predstavljen prema novoj metodologiji. Ukupan broj zaposlenih u BiH je podatak agregiran na osnovu prikupljenih i obrađenih podataka iz Federacije BiH, Republike Srpske i podružnice Agencije za statistiku BiH u Brčko distriktu BiH. Podaci o ukupnom broju zaposlenih osoba u Federaciji BiH (pravna lica, obrt i srodne djelatnosti) dobijeni su obradom podataka koji su preuzeti iz administrativnog izvora, Porezne uprave Federacije BiH. U dosadašnjem načinu prikupljanja podataka o broju zaposlenih lica putem Mjesečnog izvještaja o zaposlenima i plati (Rad-1) obuhvaćeni su poslovni subjekti-pravna lica koja zapošljavaju 10 i više zaposlenih. Broj zaposlenih u poslovnim subjektima-pravnim licima koja zapošljavaju manje od 10 zaposlenih se procjenjivao. Promjena izvora za prikupljanje podataka rezultirala je punim obuhvatom podataka i time povećanjem broja zaposlenih lica (Izvor: Saopćenje za javnost, 15.03.2018, Federalni zavod za statistiku). Podaci o zaposlenima u Republici Srpskoj dobijaju se na osnovu polugodišnjeg statističkog istraživanja o zaposlenima i plaćama zaposlenih, stanje na dan 31. mart i 30. septembar. Izvor podataka o preduzetnicima i zaposlenima u RS je Poreska uprava Republike Srpske. Podaci o zaposlenima u pravnim licima u Brčko distriktu BiH se prikupljaju putem mjesečnog statističkog istraživanja o zaposlenima i plaći. Za javnu upravu, obrazovanje i zdravstvo vrši se potpuni obuhvat. Za subjekte koji se ne prate Mjesečnim istraživanjem o zaposlenima i plaći, jedanput godišnje se vrši imputacija na mjesečnom nivou iz podataka završnih računa. Podaci o broju samostalnih preduzetnika se procjenjuju na osnovu administrativnog registra, a podaci o broju zaposlenih kod njih se preuzimaju od Fonda zdravstvenog osiguranja. Podaci o ukupnom broju zaposlenih u BiH su obračunati retroaktivno i za 2017. godinu. Time je prekinuta serija podataka o zaposlenima u BiH, kao i uporedivost sa prethodno objavljivanim mjesečnim i godišnjim podacima o broju zaposlenih u BiH. Izvor: BHAS, Saopštenje, zaposleni po djelatnostima.

iznosila je 879 KM uz nominalni rast od 3,3% u odnosu na 2017. godinu. Zbog rasta ukupnog nivoa cijena u 2018. godini (detaljnije u poglavlju o cijenama) realni rast prosječne neto plate je bio nešto sporiji (oko 1,9%).

Najveća prosječna isplaćena neto plata u 2018. godini bila je u području finansijskih djelatnosti i djelatnosti osiguranja (1461 KM), dok je najniža prosječna isplaćena neto plata u području djelatnosti pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane (546 KM). Najveće nominalne stope rasta neto plate u 2018. godini zabilježene su u području djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite (7,5% g/g), te administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti (5,6% g/g).

Broj penzionera u BiH nastavio se postepeno uvećavati i u decembru 2018. godine iznosio je 680,8¹² hiljada što je za 1,1% više u odnosu na decembar 2017. godine. Prosječna penzija u BiH u decembru 2018. godine iznosila je 386 KM i nominalno je uvećana 6,3% u odnosu na isti mjesec 2017. godine.¹³ Najniža penzija se nije mijenjala tokom decembra i iznosi u FBiH 348,1 KM, a u RS 187,8 KM.

Izvor: BHAS, entitetski penzioni fondovi, DEP kalkulacije

2. Javne finansije

U toku 2018. godine, na nivou BiH ukupno je prikupljeno oko 15,2 milijardi KM prihoda od indirektnih poreza, direktnih poreza, dorinosa i drugih prihoda, što je u poređenju sa istim periodom prethodne godine više za 7,3%. Odnos prihoda u nadležnosti UIO BiH i entitetskih poreskih uprava je ujednačen i iznosi 50%.

Indirektni porezi u BiH

Naplaćeni prihodi. Tokom 2018. godine ukupno je naplaćeno oko 7,6 milijardi KM bruto prihoda od indirektnih poreza. U poređenju sa prethodnom godinom, ovi prihodi veći su za oko 553 miliona što je porast od 7,8%. U istoj godini, naplaćeni neto prihodi su iznosili oko 6,2 milijarde KM, što je za oko 495

¹² Broj penzionera u BiH u analizi predstavlja zbir penzionera koji primaju penzije od Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske bez obzira na mjesto prebivališta.

¹³ Prosječna penzija u BiH je izračunata na osnovu prosječnih mjesečnih penzija ponderisanih udjelom ukupnog broja penzionera u svakom od bh. entiteta u ukupnom broju penzionera. Međugodišnji rast prosječne penzije rezultat je uvećanja penzija u oba bh. entiteta u 2018. godini što je obuhvaćeno prethodnim Informacijama.

miliona KM ili 8,6% više nego u 2017. godini. Na nešto brži rast neto prihoda u odnosu na bruto prihode, svakako je doprinijelo i smanjenje povrata sa JR UIO tokom zadnjeg tromjesečja. Navedeno smanjenje uticalo je na usporenje rasta istih u toku posmatrane godine.

Najveći doprinos rastu neto prihoda od indirektnih poreza dali su neto prihodi od PDV-a (4,6 p.p.) i putarina (4,2 p.p.).

Tabela 1: Naplata i raspodjela prihoda od indirektnih poreza (rast g/g u % ako nije drugačije naznačeno)

	2018 struk tura	2017 jan- dec	2018 jan- dec	2018 K1	2018 K2	2018 K3	2018 K4	2018 okt	2018 nov	2018 dec
Bruto prihodi - prikupljeno	100,0	6,1	7,8	10,3	7,5	5,8	8,3	13,8	2,1	9,2
Povrati	18,1	19,0	4,4	9,2	-0,1	21,9	-9,3	-5,9	-16,6	-5,7
Neto prihodi - prikupljeno	81,9	3,5	8,6	10,5	9,2	2,8	13,1	18,7	6,7	14,2
<i>PDV</i>	50,5	4,1	7,4	8,4	8,0	0,5	13,4	15,3	8,1	17,3
<i>Carine</i>	3,8	8,4	6,5	7,2	5,9	7,9	5,1	11,0	0,8	3,4
<i>Akcize</i>	19,0	1,1	-1,4	5,5	-0,2	-11,8	3,8	15,3	-4,1	0,8
<i>Putarine</i>	8,2	6,6	62,3	66,3	-39,7	-37,0	-39,9	87,2	45,8	64,9
<i>Ostali prihodi</i>	0,3	-2,1	4,0	6,9	0,9	8,5	0,9	8,3	-4,5	0,2
<i>Neusklađeni prihodi</i>	0,1	-32,6	-30,2	...	-151,6	282,8	-368,8
Raspoloživo za raspodjelu	100,0	6,2	8,0	9,9	7,6	1,2	26,9	14,7	3,1	10,0
Minimalne rezerve	20,4	18,9	16,0	16,7	31,3	23,4	37,6	-0,4	-9,4	-8,9
Budžeti	79,6	3,6	6,1	8,3	1,9	-3,1	24,0	18,4	6,3	16,2
Servisiranje vanjskog duga	12,4	36,8	-4,3	18,1	7,0	-19,4	-14,8	0,1	0,5	-28,8
<i>FBiH</i>	9,0	36,4	-4,6	14,8	9,3	-20,9	-15,0	-1,7	0,0	-30,0
<i>RS</i>	4,3	37,0	-4,6	22,3	2,2	-18,3	-14,7	4,3	1,6	-27,2
<i>BD</i>	0,1	78,2	55,5	150,5	77,2	43,7	-2,7	-50,0	0,0	-4,1
Raspodjeljeno nakon servisiranja vanjskog duga	67,2	-1,4	8,2	6,7	0,7	-0,5	35,0	21,3	7,4	44,0
<i>Institucije BiH</i>	9,9	0,0	0,0	-1,6	0,0	0,0	1,5	4,5	0,0	0,0
<i>FBiH</i>	36,7	-1,1	10,0	10,0	0,5	-0,1	40,7	24,6	8,6	54,9
<i>RS</i>	18,3	-3,5	10,0	5,7	1,4	-1,0	47,4	24,4	9,5	71,5
<i>BD</i>	2,3	2,9	5,4	7,5	2,2	-4,0	20,9	18,6	5,3	17,0

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Porez na dodatu vrijednost. Tokom 2018. godine ukupno naplaćeni bruto prihodi od PDV-a su iznosili oko 5,2 milijarde KM, što je za 6,6% više nego u 2017. godini. Neto prihodi od PDV-a u istom periodu su iznosili oko 3,8 milijardi KM i viši su za 7,4% od naplaćenih u 2017. godini.

U 2018. godini, prema poreskim prijavama, prihodi od PDV-a veći su za 5,5% g/g. Prihodi od PDV-a iz prometa domaćih roba i usluga manji su za 2,3% g/g, dok su naplaćeni prihodi od PDV-a pri uvozu roba i usluga viši za 7,0% g/g¹⁴.

Akcize. Neto prihodi od akciza, u toku 2018. godine, manji su za 20 miliona KM ili 1,4%, u poređenju sa prethodnom godinom. Na kraju posmatrane godine, po osnovu akciza naplaćeno je oko 1,4 milijarde KM prihoda. Prihodi od akciza na uvozne proizvode bilježe porast od 9,9% g/g, dok prihodi od akciza na domaće proizvode bilježe smanjenje od 31,4% g/g.

¹⁴ Podaci o naplaćenim PDV prihodima u domaćem prometu roba i usluga i pri uvozu roba su preuzeti iz PDV nacionalne prijave.

Posmatrajući uvozne akcize po vrstama značajan rast prihoda bilježimo kod akciza na duvanske prerađevine koji su veći za 11,2% u odnosu na 2017. godinu. Takođe, treba istaći i rast prihoda od akciza na naftu i naftne derivate koji su veći za 9,4% g/g.

Posmatrajući po vrstama akcize na domaće proizvode značajan pad prihoda bilježimo i kod akciza na domaći duvan i duvanske prerađevine koji su u padu za 37,3% g/g i kod akciza na domaću naftu i naftne derivate, koji su u padu za 29,4% g/g.

Carine. Po osnovu carinskih dažbina naplaćeno je oko 287 miliona KM i u poređenju sa istim prihodima prethodne godine veći su za 6,5%.

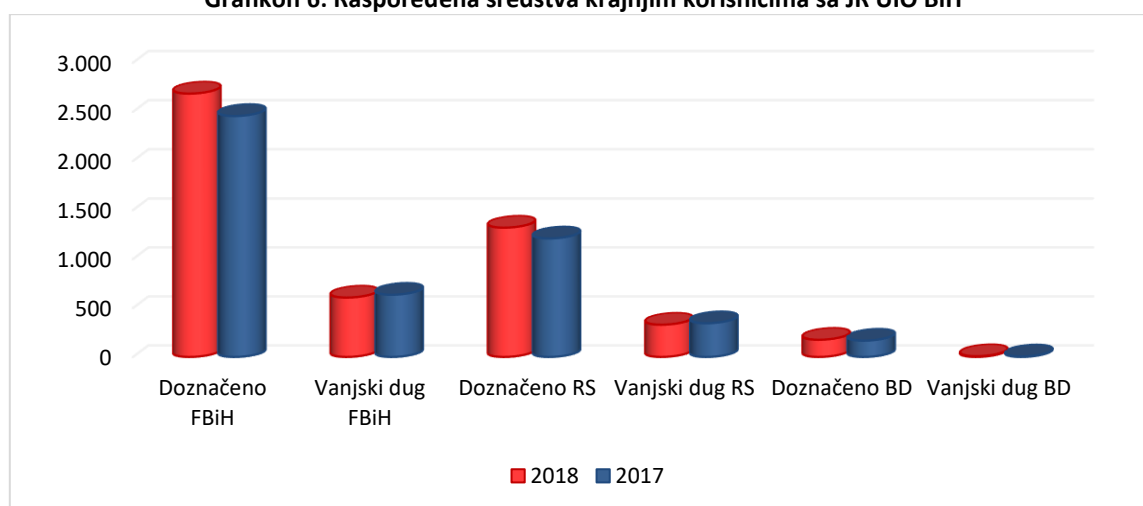
Putarine. Po osnovu putarina, u 2018. godini je naplaćeno oko 621 milion KM, i u poređenju sa prethodnom godinom su u porastu za 62,3% g/g.

Raspoređeni prihodi. Na kraju 2018. godine, ukupni prihodi raspoloživi za raspodjelu su iznosili oko 7,6 milijardi KM. U poređenju sa prethodnom godinom, raspoloživi prihodi su veći za oko 560 miliona KM ili 8,0%. Nakon izdvajanja sredstava za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva u Bosni i Hercegovini (0,25 KM) u iznosu od oko 355 miliona KM, minimalne rezerve u iznosu od oko 1,4 milijarde KM i sredstava za finansiranje institucija BiH u iznosu od 750 miliona KM, UiO BiH je izvršila raspored preostalih sredstava u iznosu od oko 5,1 milijardi KM korisnicima.

FBiH je raspoređen ukupan iznos od oko 3,3 milijarde KM (6,4% g/g više). Od tog iznosa servis vanjskog duga čini oko 606 miliona KM što je za 4,6% manje nego u 2017 godini. Doznačeni iznos od oko 2,7 milijarde KM za finansiranje budžeta je uvećano za 10,0% g/g. U istom periodu, RS je raspoređeno oko 1,6 milijardi KM (što je za 6,1% g/g više).

Na servis vanjskog duga se odnosi oko 329 miliona KM, što je za 4,6% manje nego u prethodnoj godini. A preostalih oko 1,3 milijardu KM (povećanje od 10,0% g/g) na finansiranje budžeta. Iznos doznačenih sredstava BD je iznosio oko 182 miliona KM (6,3% g/g više) i raspoređeno je: servis vanjskog duga oko 7,1 milion KM i finansiranje budžeta oko 175 miliona KM.

Grafikon 6: Raspoređena sredstva krajnjim korisnicima sa JR UIO BiH

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Prihodi od direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda u BiH

U toku 2018. godine, entitetske poreske uprave su zajedno prikupile oko 7,6 milijardi KM prihoda, što je više za oko 6,8% u poređenju sa prikupljenim prihodima 2017. godine.

Tabela 2: Prihodi od direktnih poreza, doprinosa, taksi, naknada i sl.

Naziv prihoda	FBiH jan-dec			RS jan-dec			BiH jan-dec		
	miliona KM		rast u	miliona KM		rast	miliona KM		rast
	2017	2018	%	2017	2018	u %	2017	2018	u %
Direktni porezi	891,1	1.026,7	15,2	466,6	492,6	5,6	1.357,7	1.519,3	11,9
<i>Porez na dohodak</i>	406,0	459,1	13,1	234,3	229,2	-2,2	599,8	688,3	14,8
<i>Porez na dobit</i>	357,9	396,6	10,8	192,9	220,8	14,5	550,8	617,4	12,1
<i>Porezi građana</i>	166,1	169,7	2,2	39,4	42,6	8,1	205,5	212,3	3,3
<i>Ostali porezi</i>	1,5	1,2	-20,0	0,0	0,0	-	1,5	1,2	-20,0
Takse, kazne i naknade	690,3	704,2	2,0	395,7	411,8	4,1	1.086,1	1.116,0	2,8
Doprinosi	3.192,9	3.446,4	7,9	1.476,6	1.513,3	2,5	4.669,5	4.959,7	6,2
<i>PIO</i>	1.765,0	1.910,1	8,2	798,8	861,1	7,8	2.563,8	2.771,2	8,1
<i>Zdravstvo</i>	1.282,2	1.377,7	7,5	572,1	539,1	-5,8	1.854,3	1.916,8	3,4
<i>Nezaposleni</i>	145,7	158,6	8,9	40,7	35,3	-13,3	186,4	193,9	4,0
<i>Dječija zaštita</i>	0,0	0,0	-	60,2	72,5	20,4	60,2	72,5	20,4
<i>Zapošljavanje invalida</i>	0,0	0,0	-	4,8	5,3	9,9	4,8	5,3	9,9
UKUPNO	4.774,3	5.177,4	8,4	2.339,0	2.417,7	3,4	7.113,3	7.595,0	6,8

Izvor: Poreska uprava RS i Poreska uprava FBiH

Doprinosi. Prihodi od doprinosa su najveća kategorija iz domena poreskih uprava. U toku 2018. godine, entitetske uprave su naplatile oko 5 milijardi KM prihoda od doprinosa, čime su oni zabilježili povećanje od 6,2% u poređenju sa prethodnom godinom. Najznačajnija i najveća kategorija prihoda od doprinosa su prihodi od doprinosa za PIO, i isti su ostavili rast od 8,1% g/g. Detalji se mogu vidjeti iz tabele iznad.

Direktni porezi. Po osnovu direktnih poreza, u toku 2018. godine ukupno je prikupljeno oko 1,5 milijardi KM. Navedni prihodi su viši za 11,9% g/g. Porezi na dohodak, posmatrani na BiH nivou bilježe povećanje, uprkos smanjenju istih u RS. A smanjenje prihoda po ovom osnovu je rezultat novog zakona o platama i povećanju neoporezivnog dijela dohotka. Takođe, ostali porezi bilježe smanjenje, ali njihov udio u ukupnim prihodima je beznačajno mali.

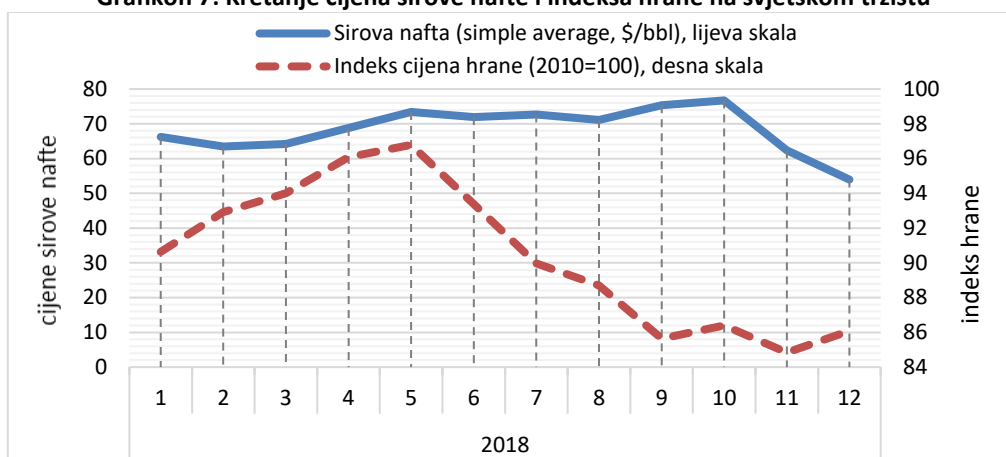
Ostali prihodi. Kategorija ostalih prihoda koju čine različite takse, kazne i naknade je ostvarila povećanje od 2,8% g/g. Iznos naplaćenih prihoda je, tokom posmatranog perioda, iznosio oko 1,1 milijardu KM.

3. Cijene, monetarni i finansijski sektor

Cijene

Posmatrajući kretanje cijena nafte na svjetskom tržištu energenata tokom cijele 2018. godine primjećuje se da su bile najviše od maja do oktobra da bi nakon toga cijene sirove nafte počele postepeno opdati (grafikon ispod). Prosječna cijena sirove nafte u 2018. godini iznosila je 68,4 \$/barelu i veća je za 30% u odnosu na prosječnu cijenu nafte u 2017. godini. U decembru 2018. godine cijena sirove nafte iznosila je 54 \$/barelu i bila je niža u poređenju sa decembrom 2017. godine (-11,8%).

Za razliku od nafte, indeks hrane na svjetskom tržištu pokazuje da su cijene hrane u prvoj polovini 2018. godine bile veće, da bi u drugoj polovini 2018. godine počele opadati odnosno imale negativnu stopu rasta u poređenju sa istim periodom 2017. godine. U decembru 2018. godine indeks cijena hrane na svjetskom tržištu je smanjen za 2,4% u poređenju sa istim mjesecom 2017. godine. U prosjeku 2018. godine cijene hrane su gotovo stagnirale (0,3% g/g) u poređenju sa cijenama iz 2017. godine.

Grafikon 7: Kretanje cijena sirove nafte i indeksa hrane na svjetskom tržištu

Izvor: Svjetska banka

U decembru 2018. godine zabilježen je rast ukupnog nivoa cijena u BiH (inflacija) od 1,6% u poređenju sa decembrom 2017. godine. Inflacija u BiH u periodu I-XII 2018/I-XII 2017 iznosila je 1,4%. Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje najveće stope rasta cijena bile su u odjeljcima prevoza, alkoholnih pića i duvana, stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata.

Rast cijena sirove nafte u 2018. godini determinisao je kretanje cijena u odjeljku prevoza koje su u periodu I-XII 2018/I-XII 2017 bile veće za 8,9%. U odjeljku alkoholnih pića i duvana cijene su u posmatranom periodu bile veće za 6,6% što je najvećim dijelom rezultat uvećanja cijena cigareta i duvana.

U 2018. godini povećanje akciza na duvan i cigarete na početku godine su doprinijeli rastu cijena cigareta. U odjeljku stanovanja, vode, el. energije, plina i dr. energenata cijene u posmatranom periodu su uvećane za 2,7% g/g. Iako znatno skromniji rast cijena u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića od 0,6% u periodu I-XII 2018/I-XII 2017 imao je doprinos kretanju ukupne inflacije zbog velikog udjela u CPI indeksu. Smanjenje cijena u pojedinim odjeljcima (tabela ispod) djelimično je usporilo rast ukupnog nivoa cijena u BiH.

Tabela 3: Indeks potrošačkih cijena u BiH

	XII 2018 XII 2017	I-XII 2018 I-XII 2017
00 Ukupan indeks	101,6	101,4
01 Hrana i bezalkoholna pića	100,1	100,6
02 Alkoholna pića i duvan	106,0	106,6
03 Odjeća i obuća	89,7	89,9
04 Stanovanje, voda, el. energija, plin i dr. energenti	103,6	102,7
05 Namještaj, kućni uređaji i redovno održavanje kuće	99,3	99,0
06 Zdravstvo	102,5	101,8
07 Prevoz	110,1	108,9
08 Komunikacije	99,5	98,8
09 Rekreacija i kultura	101,0	101,2
10 Obrazovanje	100,5	100,1
11 Restorani i hoteli	100,5	100,4
12 Ostala dobra i usluge	99,1	99,6

Izvor: BHAS

Monetarni sektor

Rast monetarnih agregata nastavljen je u decembru 2018. godine. Ukupna novčana masa (M2) u posmatranom mjesecu iznosila je 24,2 mlrd. KM i veća je za 9,4% u odnosu na decembar 2017. godine. U strukturi novčane mase evidentan je rast svih komponenti u posmatranom poređenju (tabela ispod).

Međutim, najznačajniji doprinos rastu novčane mase dale su komponente transakcijskog novca (M1) - prenosivi depoziti u domaćoj valuti (5,6 p.p.) sa stopom rasta od 17,9% g/g i gotovina izvan banaka (1,5 p.p.) sa stopom rasta od 9% g/g. Među komponentama kvazi novca (QM), najznačajniji doprinos rastu M2 dali su ostali depoziti u domaćoj valuti (1 p.p.).

Tabela 4: Kretanje novčane mase u decembru 2018. godine

Opis	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	M1	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	QM	M2
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
Stanje u mil. KM	3.977,2	8.166,4	12.143,7	4.302,2	1.961,5	5.782,3	12.046,0	24.189,6
Stopa rasta g/g	9,0%	17,9%	14,9%	5,1%	8,0%	2,6%	4,3%	9,4%

Izvor: CBBiH

U decembru 2018. godine rezervni novac (M0) je uvećan za 10,3% u odnosu na decembar 2017. godine i iznosio je 10,4 mlrd. KM. Posmatrajući strukturu rezervnog novca odnosno kretanje njegovih komponenti, primjećuje se da su depoziti banaka kod monetarnih vlasti, sa najvećim udjelom u M0, ujedno imali i najveći doprinos rastu M0 od 5,2 p.p. i stopu rasta od 9,7% g/g. Potom slijedi gotovina izvan monetarnih vlasti sa 4,6 p.p. i stopom rasta od 10% g/g.

I pored toga što su najveću stopu rasta g/g imali prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti njihov doprinos rastu M0 bio je zanemariv (0,5 p.p.) zbog malog udjela u M0. Pokrivenost rezervnog novca deviznim rezervama iznosila je 111,8% čime su ispoštovane odredbe valutnog odbora.

Tabela 5: Kretanje rezervnog novca u decembru 2018. godine

Opis	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Rezervni novac (M0)
	1	2	3	4=1+2+3
Stanje u mil. KM	4.750,6	5.523,3	125,5	10.399,4
Stopa rasta g/g	10,0%	9,7%	64,9%	10,3%

Izvor: CBBiH

Podaci o prosječnim obavezanim rezervama za decembar 2018. godine nisu bili na raspolaganju u periodu pripreme Informacije. Prosječna stopa obavezne rezerve na kraju novembra 2018. godine iznosila je 10,0% i nije se mijenjala u odnosu na prethodni mjesec.¹⁵ Implicitna stopa obavezne rezerve iznosila je 22,2%.¹⁶ Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH u novembru 2018. godine

¹⁵ Prosječne obavezne rezerve/ osnovica za obračun obavezne rezerve.

¹⁶ Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH/osnovica za obračun obaveznih rezervi.

iznosio je 5,4 mlrd. KM i veći je za 13,2% u odnosu na isti mjesec 2017. godine. Veći dio prosječnog salda računa obaveznih rezervi pripada višku iznad obaveznih rezervi (54,9%), a ostatak se odnosi na prosječne obavezne rezerve (45,1%). Prosječne obavezne rezerve u novembru 2018. godine uvećane su za 10% g/g, a višak iznad obaveznih rezervi je uvećan za 16% g/g.

Tabela 6: Prosječne obavezne rezerve u novembru 2018. godine

Opis	Osnovica za obračun obavezne rezerve	Prosječne obavezne rezerve	Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH	Višak iznad obavezne rezerve	Prosječna stopa obavezne rezerve	Implicitna stopa obavezne rezerve
	1	2	3	4=3-2	5=2/1	6=3/1
Stanje u mil. KM	24.483,4	2.448,3	5.430,9	2.982,5	10,0%	22,2%
Stopa rasta g/g	10,0%	10,0%	13,2%	16,0%	-	-

Izvor: CBBiH

Bruto devizne rezerve u decembru 2018. godine iznosile su 11,6 mlrd. KM i veće su za 10,1% u odnosu na decembar 2017. godine (tabela ispod). Pozitivan doprinos rastu deviznih rezervi u posmatranom periodu dale su sve komponente.

Struktura bruto deviznih rezervnih rezervi u decembru 2018. godine nije se značajno mijenjala u odnosu na isti mjesec prethodne godine. I dalje najznačajniji udio pripada investicijama u vrijednosne papire (70,8%), a potom slijede depoziti kod nerezidentnih banaka (25%), strana valuta u trezoru CBBiH (2,4%) i zlato (1,8%).

Tabela 7: Stanje bruto deviznih rezervi u decembru 2018. godine

Opis	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire	Ukupno
	1	2	3	4	5	6	7=1+...+6
Stanje u mil. KM	210,0	2,2	274,1	2.911,4	0,0	8.225,4	11.623,2
Stopa rasta g/g	3,0%	46,1%	15,9%	7,9%	-	10,9%	10,1%

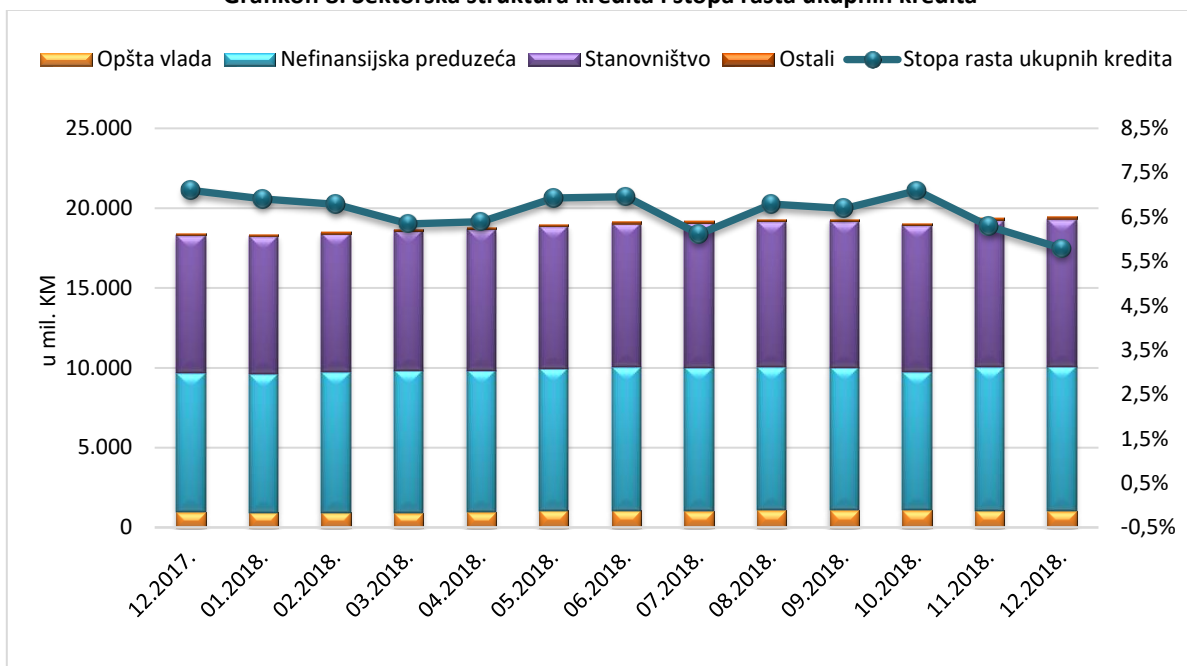
Izvor: CBBiH

Bankarski sektor

Na kraju mjeseca decembra 2018. godine ukupni krediti su dostigli 19,5 mlrd. KM uz stopu rasta 5,8% g/g. U ukupnim kreditima najveće učešće su imali krediti stanovništvu 47,4% i dostigli su 9,2 mlrd. KM uz stopu rasta 7,3% g/g. Ujedno krediti stanovništvu imali su najveći doprinos rastu ukupnih kredita sa 3,4 p.b.

Drugi po veličini su bili krediti nefinansijskim preduzećima sa učešćem od 46,3%. Dostigli su 9,0 mlrd. KM uz stopu rasta od 3,7% g/g i imali su doprinos u ostvarenom rastu ukupnih kredita od 1,8 p.b. Treći po vrijednosti su bili krediti opštoj vladi sa iznosom 1,0 mlrd. KM tj. ostvarenim učešćem od 5,5% uz stopu rasta od 8,2% g/g.

Grafikon 8: Sektorska struktura kredita i stopa rasta ukupnih kredita

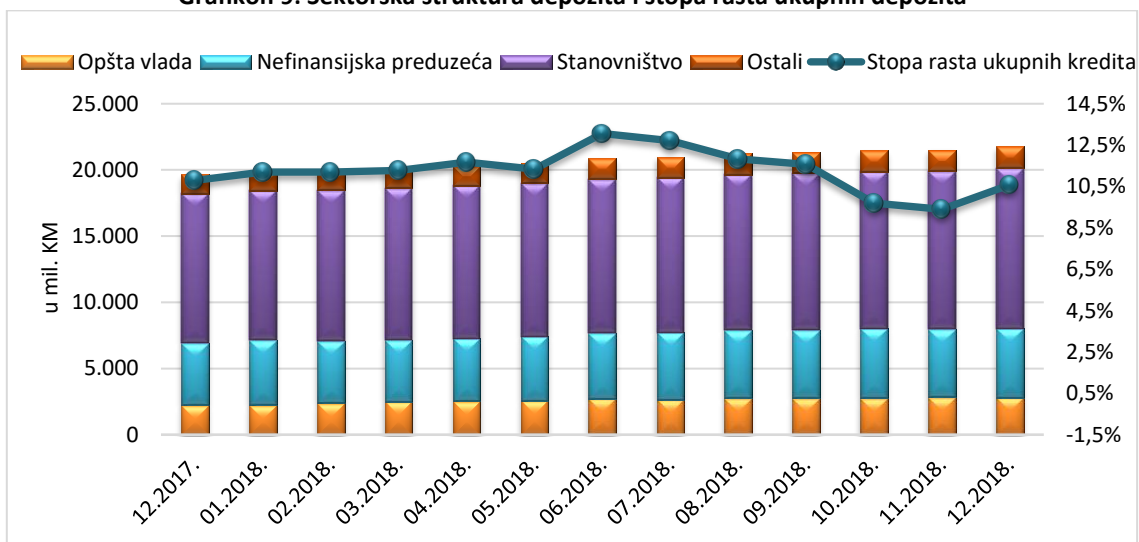

Izvor: CBBiH

Na kraju mjeseca decembra 2018. godine depoziti su dostigli iznos od 21,7 mlrd. KM sa stopom rasta od 10,6% g/g. Najveće učešće su imali depoziti stanovništvu uz učešće od 55,8%, sa iznosom od 12,1 mlrd. KM i stopom rasta 7,8% g/g. Depoziti stanovništvu su imali i najveći doprinos u ukupnom rastu sa 4,5 p.b.

Depoziti nefinansijskih preduzeća su bili drugi po veličini sa dostignutih 5,2 mlrd. KM i učešćem od 23,9%, uz stopu rasta od 10,4% g/g. Ostvareni doprinos u ukupnom rastu depozita bio je 2,5 p.b. Treći po veličini su bili depoziti opšte vlade sa 2,8 mlrd. KM, ostvarivši učešće u ukupnim depozitima od 12,9% uz stopu rasta 26,3% g/g.

Grafikon 9: Sektorska struktura depozita i stopa rasta ukupnih depozita

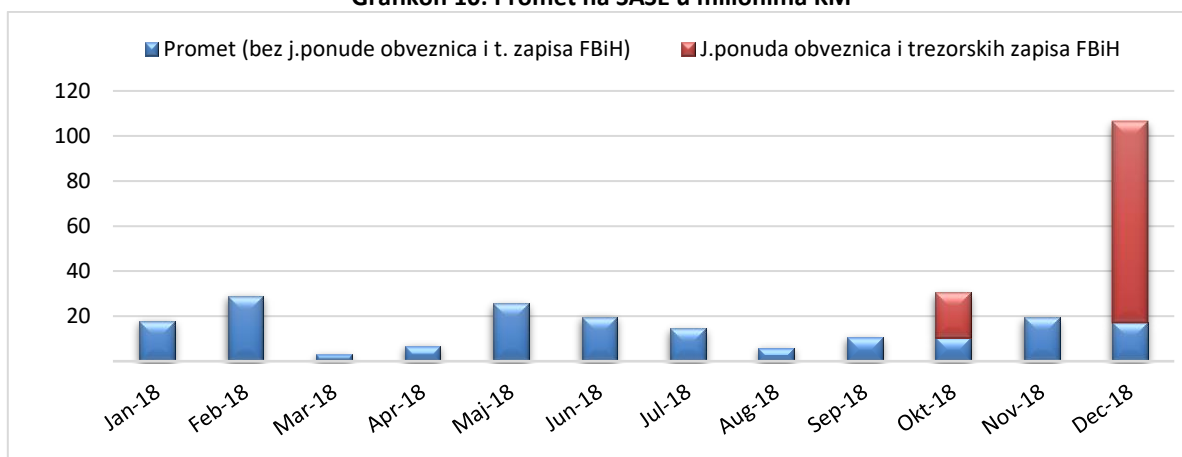
Izvor: CBBiH

Berze u BiH

Na Sarajevskoj berzi (SASE) u mjesecu decembru 2018. godine ostvaren je promet u iznosu od 106,3 miliona KM što čini 66% od ukupnog ostvarenog prometa na berzama u BiH. Koristeći infrastrukturu Sarajevske berze održana je emisija trezorskih zapisa FBiH, emisija obveznica FBiH i emisija obveznica JP Autoceste d.o.o. Mostar, čime je prikupljeno ukupno 89 mil. KM. Promet na SASE u mjesecu decembru 2018. godine je veći za 26% u odnosu na promet u istom mjesecu prošle godine.

Ukupan promet u 2018 godini ostvaren na Sarajevskoj berzi (SASE) je iznosio 288,2 mil. KM što čini 40% od ukupnog ostvarenog prometa na berzama u BiH. Promet na SASE u 2018. godini je manji za 45,9% u odnosu na promet u 2017. godini. Primarnom emisijom obveznica i trezorskih zapisa ukupno je prikupljeno za emitente 109 miliona KM što čini 38% ostvarenog prometa na SASE u 2018 godini.

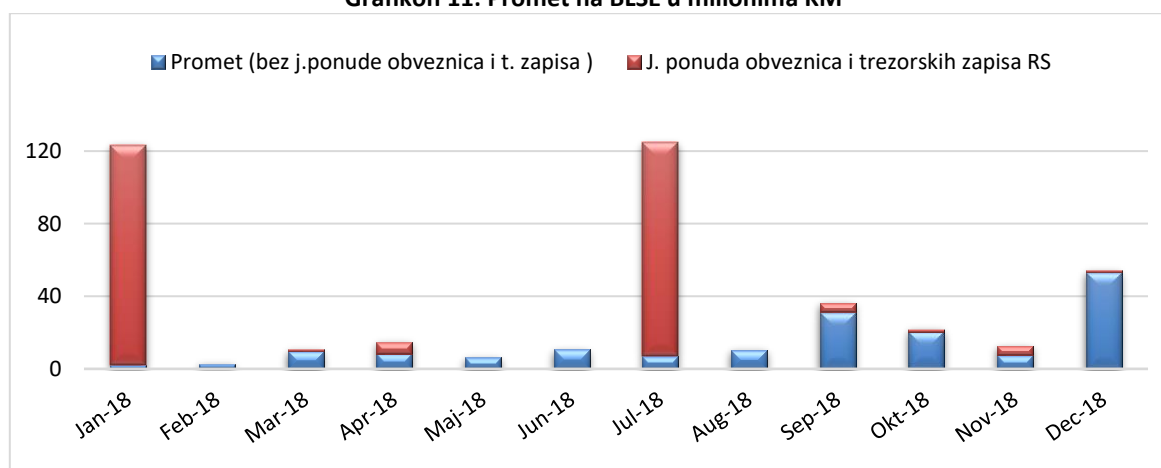
Grafikon 10: Promet na SASE u milionima KM

Izvor: SASE

Na Banjalučkoj berzi (BLSE) u mjesecu decembru 2018. godine ostvaren je promet u iznosu od 54,3 miliona KM što čini 34% od ukupnog prometa ostvarenog na berzama u BiH. Promet na BLSE je bio 2,7 puta veći u odnosu na promet u istome mjesecu prošle godine.

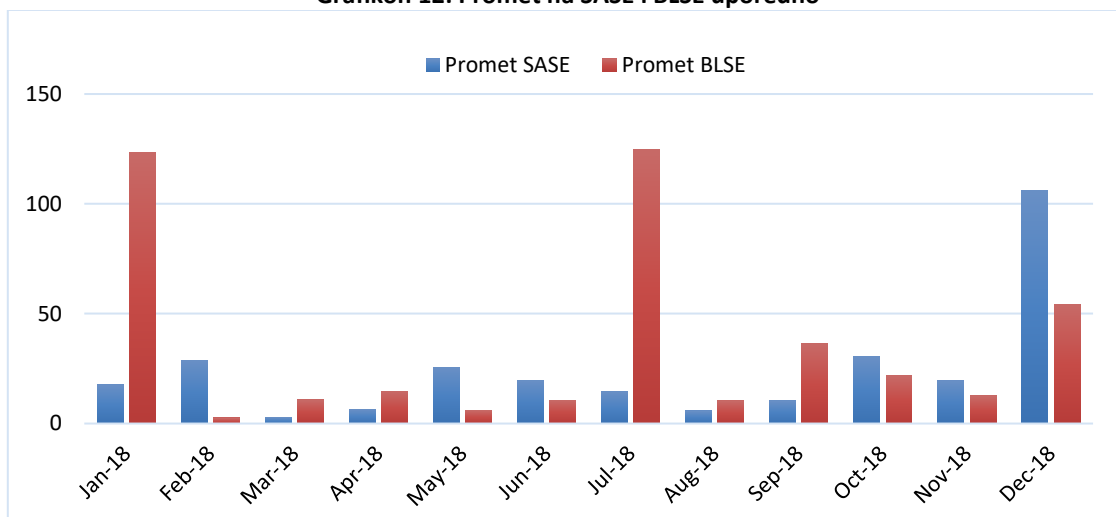
Grafikon 11: Promet na BLSE u milionima KM

Izvor: BLSE

Na Banjalučkoj berzi (BLSE) u 2018. godini ostvaren je ukupan promet u iznosu od 428,2 miliona KM što čini 60% od ukupnog prometa ostvarenog na berzama u BiH. Od ovoga iznosa 60,4% ostvarenog prometa tj. 258,6 miliona KM je ostvareno javnom ponudom obveznica i trezorskih zapisa. Promet na BLSE je manji za 12,1% u odnosu na ukupan promet u 2017. godini.

Grafikon 12: Promet na SASE i BLSE uporedno

Izvor: SASE i BLSE

Ukupan promet na sarajevskoj i banjalučkoj berzi u 2018. godini je iznosio 716,4 mil. KM, i je manji od ukupnog prometa u prošloj godini za 29,7%.

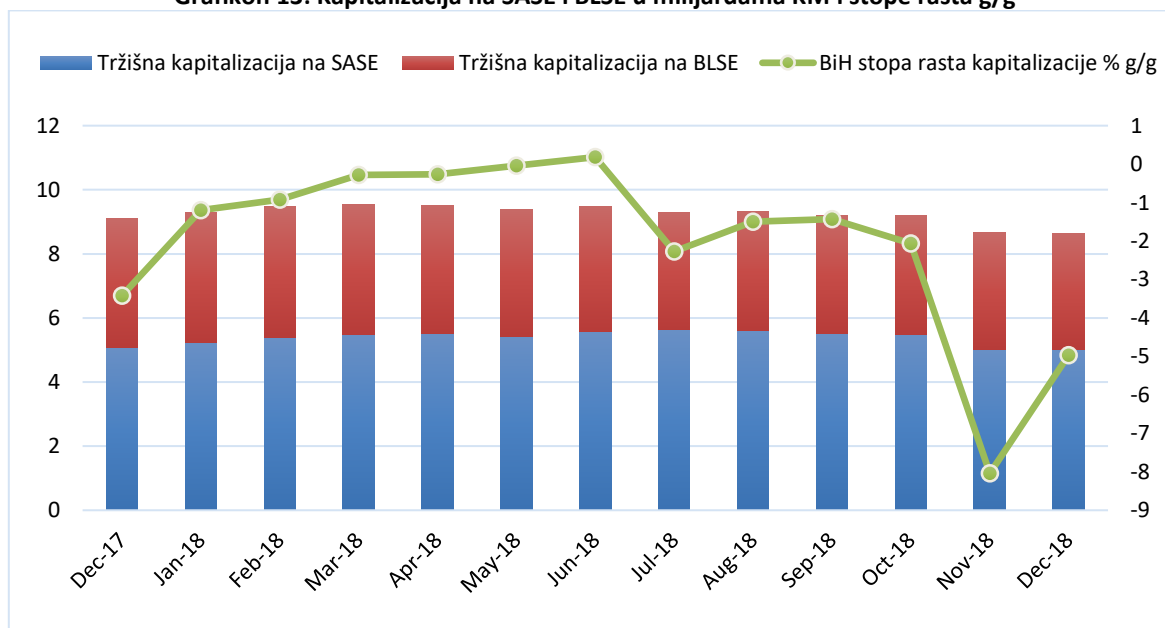
Tabela 8: Promet na SASE i BLSE (u KM)

Godina	SASE	BLSE	UKUPNO
2016	453.104.940	486.159.741	939.264.681
2017	532.607.356	486.874.270	1.019.481.626
2018	288.196.231	428.170.864	716.367.095

Izvor: SASE i BLSE

Na kraju mjeseca decembra ukupna kapitalizacija na SASE i BLSE je iznosila 8,65 mlrd. KM. ostvarivši smanjenje od 5% g/g. Kapitalizacija na SASE je dostigla iznos od 5 mlrd. KM uz pad od 1,1% g/g, dok je kapitalizacija na BLSE iznosila 3,6 mlrd. ostvarivši pad od 9,8% g/g. Odnos između veličine kapitalizacija na SASE i kapitalizacije na BLSE u decembru je bio 58% prema 42%.

Grafikon 13: Kapitalizacija na SASE i BLSE u milijardama KM i stope rasta g/g

Izvor: SASE i BLSE

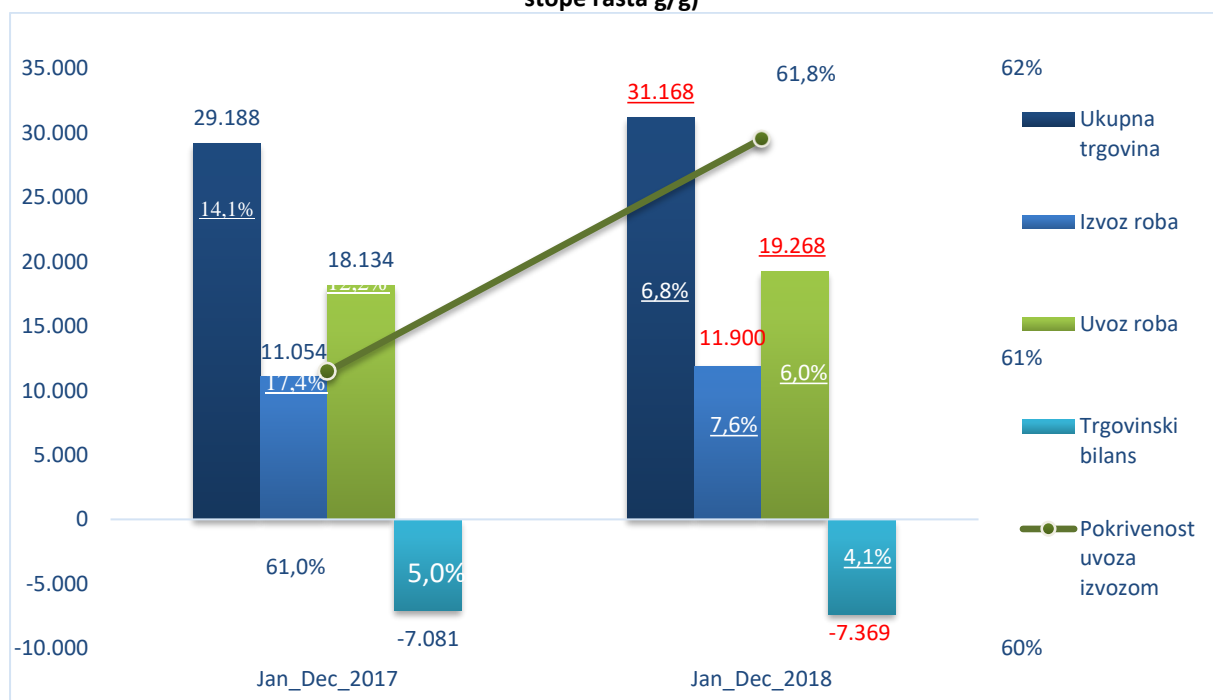
4. Vanjski sektor

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za 2018. godinu u Bosni i Hercegovini je nastavljen trend rasta vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom iz prethodne godine. Međutim, baš kao što što je to bio slučaj sa fizičkim obimom industrijske proizvodnje, nominalne stope rasta vanjskotrgovinskih indikatora u 2018. godini su bile znatno niže u odnosu na prethodnu godinu.¹⁷ Ovo je najvjerovatnije posljedica slabljenja izvozne tražnje koja je uzrokovana usporavanjem ekonomske aktivnosti u zemljama EU u drugoj polovini tekuće godine.

Tako je BiH na kraju 2018. godine zabilježila povećanje ukupne vanjskotrgovinske razmjene od 6,8%, izvoza i uvoza od 7,6% odnosno 6,0% što je dovelo do povećanja robnog deficita od 4,1% u nominalnom smislu u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, vrijedi istaći da realna povećanja ovih vanjskotrgovinskih indikatora bila dosta skromnija usljed povećanja izvoznih i uvoznih cijena pojedinih proizvoda.¹⁸ Grafički prikaz bh. vanjskotrgovinske robne razmjene sa nominalnim iznosima i stopa rasta u 2018. godini prikazan je na grafikonu ispod:

Grafikon 14. Pregled kretanja bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za 2018. godinu (nominalni iznosi i stope rasta g/g)

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Prema raspoloživim podacima BHAS-a za 2018. godinu Bosna i Hercegovina je ostvarila robni izvoz u vrijednosti od 11,9 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 7,6% u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj rast robnog izvoza predstavlja nastavak trenda rasta iz prethodne godine, međutim također vrijedi istaći da je registrirana stopa rasta bila upola niža u odnosu na prošlogodišnju kada je registrirani rast iznosio 17,4%. S druge strane, ako se pažljivije posmatra rast robnog izvoza po

¹⁷ Referentne stope rasta vanjskotrgovinskih indikatora za 2017. i 2018. godinu uporedno su prikazane na grafikonu ispod.

¹⁸ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom januar-decembar 2018. godne“, 21.01.2019. godine.

kvartalima u 2018. godini vidljivo je da su registrirane stope bile znatno niže u drugoj polovini tekuće godine. Prema podacima BHAS-a registrirane stope rasta izvoza roba u 2018. godini u odnosu na isti kvartal prethodne godine su iznosile: K1: 12,0%, K2: 12,0%, K3: 4,3% i K4: 3,4%.

Ako se bh. robni izvoz u 2018. godini posmatra po proizvodima, najznačajnija povećanja a samim ti doprinosi rastu izvoza roba su registrirani u okviru izvoza električne energije 24% (1,0 p.p), koksa 45% (1,0 p.p), sirovog željeza i čelika 22% (0,8 p.p), aluminijskog 11% (0,6 p.p), metalnih konstrukcija 27% (0,6 p.p), te obuće 7% (0,4 p.p). S druge strane, najznačajnija smanjenja izvoza registrirana su prilikom izvoza pojedinih prehrambenih proizvoda (jestiva ulja i brašno) od preko 30% (1,0 p.p) i namještaja 4,8% (0,4 p.p).

S druge strane, tokom 2018. godine Bosna i Hercegovina je najviše robe izvezla na tržište zemalja EU28 u iznosu od oko 8,7 milijardi KM što je povećanje od 10,3% u odnosu na prethodnu godinu. U zemlje CEFTA-e u istom vremenskom periodu izvezeno je 1,9 milijardi KM što predstavlja povećanje od 8,8% u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano pojedinačno po zemljama, najznačajnija povećanja izvoza a samim tim i doprinosi povećanju istog su registrirana prilikom izvoza u Hrvatsku 14,1% (1,6 p.p), Srbiju 14,5% (1,4 p.p), Njemačku 9,1% (1,3 p.p), Italiju 11,9% (1,3 p.p), Austriju 13,5% (1,1 p.p) i Sloveniju 8,6% (0,8 p.p).

Nastavak trenda rasta ekonomske aktivnosti u zemlji i jačanje domaće koje se manifestovalo kroz povećanje privatne potrošnje i investicija, kao i porast cijena pojedinih proizvoda doveli su i do povećanja uvoza roba u Bosni i Hercegovini u 2018. godini. Prema raspoloživim podacima BHAS-a za 2018. godinu ukupni uvoz roba u BiH iznosio 19,3 milijardi KM što predstavlja nominalno povećanje od 6,0% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, ako se kretanje bh. robnog uvoza posmatra po kvartalima vidljivo je da je trend kretanja sličan izvoznom, odnosno da su registrirane stope rasta u drugoj polovini godine bile nešto niže u odnosu na početak godine. Tako su stope rasta robnog uvoza po kvartalima u 2018. godini prema podacima BHAS-a iznosile: K1:10,6%, K2: 6,3%, K3: 6,0% i K4: 2,8% u odnosu na isti period prethodne godine.

Ako se pažljivije posmatra struktura ostvarenog rasta uvoza u 2018. godini vidljivo je da su u okviru većine kategorija proizvoda registrirana povećanja uvoza roba pri čemu su najznačajnija povećanja a samim tim i doprinosi rastu istog registrirana u okviru uvoza: rafiniranih naftnih derivata i sirove nafte od 29,3% (1,8 p.p), željeza i čelika 29,2% (0,7 p.p), aluminijskog 24,3% (0,5 p.p), motornih vozila 10% (0,5 p.p), mašina i aparata 17,4% (0,4 p.p) i hemijskih proizvoda 10,2% (0,3 p.p). S druge strane, smanjenja uvoza su registrirana u okviru uvoza električne energije, mašina za opće namjene, te poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima u 2018. godini Bosna i Hercegovina je iz EU uvezla oko 11,7 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 5,3%, dok je uvoz iz zemalja CEFTA-e iznosio 2,3 milijardu KM i uvećan je za skoro 0,4%. Posmatrano po zemljama, najznačajnija povećanja uvoza roba su registrirana prilikom uvoza roba iz Njemačke 9,2% (1,1 p.p), Kine 12,9% (0,8 p.p), Irana gdje je uvoz mnogostruko uvećan zbog uvoza sirove nafte (0,8 p.p), Italije 5,3% (0,6 p.p), Turske 14,1% (0,6 p.p), Hrvatske 4,7% (0,5 p.p), Rusije 4,2% (0,2 p.p) i Srbije 2,0% (0,2 p.p).

U 2018. godini vanjskotrgovinski robni deficit u Bosni i Hercegovini iznosio je 7,4 milijarde KM što predstavlja nominalno povećanje od 290 miliona KM odnosno 4,1% u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po proizvodima, najznačajnija povećanja deficita zabilježena su u okviru kategorija kao što su rafinirani naftni derivati, motorna vozila, kameni ugalj, farmaceutski preparati, te određeni prehrambeni proizvodi.

Posmatrano po zemljama tokom 2018. godine došlo je do povećanja deficita prilikom vanjskotrgovinske razmjene sa Ruskom Federacijom, Kinom, Turskom, Njemačkom, dok je deficit smanjen u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene sa Hrvatskom, Srbijom i Italijom. S druge strane, BiH je ostvarila vanjskotrgovinski suficit prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa Crnom Gorom, Austrijom i Slovenijom.

Ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba u 2018. godini iznosila je 61,8% što predstavlja poboljšanje za 0,8 p.p u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po glavnim trgovinskim blokovima, pokrivenost

uvoza izvozom iznosila je 74,5% prilikom vanjskotrgovinske robne razmjene sa EU, dok je pokrivenost sa zemljama CEFTA-e iznosila 83,6%. Detaljniji pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za 2018. godinu po HS klasifikaciji prikazan je u tabeli ispod:

Tabela 9 . Pregled bh. vanjskotrgovinske robne razmjene za 2018. godinu po HS klasifikaciji (nominalni iznosi i stope rasta)

Izvoz i uvoz dobara klasifikovanih prema harmonizovanom sistemu kodova (HS)	IZVOZ				UVOZ				DEFICIT				Pokrivenost uvoza izvozom		
	Januar_Decembar_2017		Januar_Decembar_2018		2018/2017 promjena %		2018/2017 promjena %		Januar_Decembar_2017		Januar_Decembar_2018			2018/2017 promjena %	
	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p	u mil KM	u mil KM	g/g	p.p			
UKUPNO	11055	11900	7,6	7,6	18134	19270	6,0	6,0	-7079	-7370	4,1	4,1	61,8%		
1 ŽIVOTINJE I PROIZVODI	173	171	-1,2	0,0	509	545	7,1	0,20	-336	-374	11,3	0,54	31,4%		
2 ŽIVOTINJSKOG PORUJEKLA	302	224	-25,8	-0,71	816	757	-7,2	-0,33	-514	-533	3,7	0,27	29,6%		
3 PROIZVODI BILJNOG PORUJEKLA	170	113	-33,5	-0,52	262	207	-21,0	-0,30	-92	-94	2,2	0,03	54,6%		
4 MASTI I ULJA ŽIVOTINJSKOG PORUJEKLA I PREHRAMBENE	363	319	-12,1	-0,40	1536	1576	2,6	0,22	-1173	-1257	7,2	1,19	20,2%		
5 PRERADEVINE PROIZVODI MINERALNOG PORUJEKLA	1049	1298	23,7	2,25	2698	2974	10,2	1,52	-1649	-1676	1,6	0,38	43,6%		
6 PROIZVODI HEMIJSKE INDUSTRIJE ILI SRODNIH	958	992	3,5	0,31	1680	1786	6,3	0,58	-722	-794	10,0	1,02	55,5%		
7 PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	359	415	15,6	0,51	1178	1254	6,5	0,42	-819	-839	2,4	0,28	33,1%		
8 KOŽA I KRZNO	197	191	-3,0	-0,05	489	449	-8,2	-0,22	-292	-258	-11,6	-0,48	42,5%		
9 DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	783	802	2,4	0,17	258	291	12,8	0,18	525	511	-2,7	0,20	275,6%		
10 CELULOZA, PAPIR I KARTON I NJIHOVI PROIZVODI	279	325	16,5	0,42	409	454	11,0	0,25	-130	-129	-0,8	-0,01	71,6%		
11 TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	565	627	11,0	0,56	1192	1232	3,4	0,22	-627	-605	-3,5	-0,31	50,9%		
12 OBUĆA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	707	757	7,1	0,45	337	343	1,8	0,03	370	414	11,9	-0,62	220,7%		
13 PROIZVODI OD KAMENA, GIPSA, CEMENTA I SLIČNIH	81	89	9,9	0,07	352	383	8,8	0,17	-271	-294	8,5	0,32	23,2%		
14 BISERI, PLEMENITI METALI I NJIHOVI PROIZVODI,	11	12	9,1	0,01	17	18	5,9	0,01	-6	-6	0,0	0,00	66,7%		
15 BAZNI METALI I PROIZVODI OD BAZNIH METALA	1975	2290	15,9	2,85	1955	2203	12,7	1,37	20	87	335,0	-0,95	103,9%		
16 MAŠINE, APARATI, MEHANIČKI I ELEKTRIČNI	1290	1437	11,4	1,33	2525	2664	5,5	0,77	-1235	-1227	-0,6	-0,11	53,9%		
17 TRANSPORTNA SREDSTVA I NJIHOVI DIJELOVI I	334	371	11,1	0,33	1258	1355	7,7	0,53	-924	-984	6,5	0,85	27,4%		
18 SATOVI, MJERNI, MUZIČKI I MEDICINSKI INSTRUMENTI	30	31	3,3	0,01	222	290	30,6	0,37	-192	-259	34,9	0,95	10,7%		
19 ORUŽJE I MUNICIJA, NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	193	205	6,2	0,11	14	12	-14,3	-0,01	179	193	7,8	-0,20	1708,3%		
20 RAZNI PROIZVODI	1226	1227	0,1	0,01	419	470	12,2	0,28	807	757	-6,2	0,71	261,1%		
21 UMJETNIČKA DJELA, KOLEKCIONARSKI	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0	0,00	0,0%		
98 NERAZVRSTANO	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0	0	0,0	0,00	0,0%		

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine

Strane direktne investicije

U periodu izrade Informacije podaci o SDI za cijelu 2018. godinu nisu bili dostupni. Prema podacima koje je objavila CBBiH u platnom bilansu¹⁹ ukupna ulaganja u trećem kvartalu 2018. godine su iznosila 236,2 mil.KM i veća su za 7,4% u odnosu na isti period prošle godine.

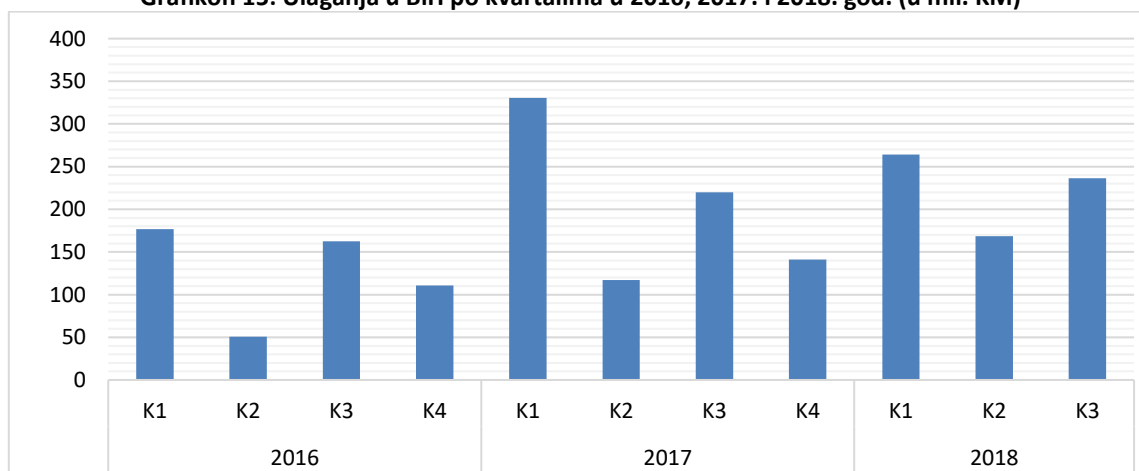
Ukupna strana ulaganja u prva tri kvartala 2018. godine su iznosila 668,6 mil. KM (neto finansijska pasiva) i veća su za svega 0,1% g/g. U istom periodu u 2018. godini reinvestirane zarade su imale 60,9% učešća u neto finansijskoj pasivi sa 407,3 mil. KM²⁰. Ovaj iznos je neznatno veći od reinvestiranih zarada u prva tri kvartala u 2017. godini kada je iznosio 396,9 mil. KM.

Tabela 10: SDU po kvartalima u 2015, 2016, 2017. i 2018. godini

U milionima KM	K1	K2	K3	K4	K1-K4
2015	158,9	253,9	146,4	116,2	675,4
2016	176,6	50,7	162,7	110,9	500,9
2017	330,7	117,0	220,0	140,9	808,6
2018	264,0	168,3	236,2		

Izvor: CBBiH

Grafikon 15: Ulaganja u BiH po kvartalima u 2016, 2017. i 2018. god. (u mil. KM)

Izvor: CBBiH

Kreditna agencija Standard & Poor's je 07.09.2018. godine potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“ a agencija Moody's Investors Service je 16.02.2018. godine potvrdila Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“

¹⁹ CBBiH, BOP6_za_korisnike_Q3_2018.

²⁰ Pokazuje odnos ulaganja u već postojeće kapacitete u odnosu prema ulaganjima u nove projekte.